

Kontinensek, országok, emberek – 1.
A Földről alkotott ismeretek áttekintése és továbbfejlesztése

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

5. évfolyam

Programcsomag:
Én és a világ

A modul szerzője: Nahalka István

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	10-11 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Környezeti nevelés: átfogó kép nyújtása a Föld egészéről, ezzel megfelelő keret létrehozása a későbbi természetismereti, földrajzi tanulmányok számára. Rámutatni az embernek a földi bioszférában betöltött szerepére, a környezettel való, a mainál sokkal harmonikusabb együttélés szükségességére. A globális, ökológiai problémákkal kapcsolatban a problématudat és a problémák megoldhatóságába vetett hit egyszerre való erősítése, ezekkel kapcsolatban bizonyos – most még nem meghatározó mennyiségű – ismeret elsajátítása. A Föld alakjára vonatkozó elképzelések továbbfejlesztése, ismerkedés a Föld nagy topográfiai egységeivel, a kontinensek és az óceánok nevének, elhelyezkedésének megtanulása. A térképismeret, térképhasználat fejlesztése.
A modul témái, tartalma	Témák: Természet- és társadalom-földrajzi környezetünk, lakóhelyünk: térkép, országok Tartalom: „A Földről mint bolygóról kialakított gyermeki elképzelések formálása, a Föld nagy topográfiai egységei, globális problémák.”
Megelőző tapasztalat	Alsó tagozaton a Föld alakjával való első ismerkedés. Szükséges, hogy alsó tagozatban vagy itt, az ötödik osztályban már korábban is találkozzanak a gyerekek térképekkel, ismerjék az alapvető térképjeleket.
Ajánlott továbbhaladási irány	Kontinensek, országok, emberek 2.
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önszabályozás: felelősségvállalás, érzelmek kezelése A szociális kompetenciához szükséges kognitív készségek: kritikai gondolkodás, információkezelés, kreativitás, rendszerszemlélet Társas kompetenciák: kommunikációs készségek – vitakészség, konfliktuskezelés, együttműködés

<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>A NAT-hoz: Ember a természetben műveltségterület: A tudományos vizsgálódások kérdésfeltevéseinek és eredményeinek tudatos összekapcsolása a témához illeszkedő társadalmi kérdésekkel. Az embernek mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. Az egyéni és a tudományos elképzelések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének érzékeltetése, izgalmas kaland-jellegének megláttatása. A természeti tárgyakkal, jelenségekkel, folyamatokkal összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, elemzése. Kvalitatív energiafogalom. Ismerkedés konkrét, hétköznapi folyamatokban az energiafajtákkal, az energiahordozókkal, az energiaforrásokkal, az energia átalakulásaival. Az energiahordozók jelentősége a hétköznapi életben, az energia iránti igény felismerése, e kérdéskör összekapcsolása az emberi tevékenység különböző területeivel. Az energiatakarékosság jelentősége; ismerkedés ennek konkrét módozataival. A tájékoztató feladatokban hely, irány és távolság meghatározása, a világtájakra, a földrajzi fókuszokra, valamint a térképekre vonatkozó ismeretek használata. A Föld egészére vonatkozó alapvető ismeretek (a földtengely ferdeségének következményei, földrajzi övezetek, kontinensek, óceánok stb.) megszerzése és használata természeti és társadalmi folyamatok magyarázatára, előrejelzésére. A felszínformák felismerése, valamely kontinens földrajzi leírása. Az életjelenségeken alapuló élet-értelmezés használata az élővilág, a Föld folyamatainak elemzése során. A környezetet leggyakrabban szennyező anyagoknak és forrásaiknak azonosítása, a szennyezéshez vezető emberi tevékenységek felismerése a környezetben. Általános problémaérzékenység minden megismert területen. A szennyező anyagokkal való óvatos bánásmód megismerése. A természet jövőjéért, fenntarthatóságáért érzett felelősség vállalása, a környezet, s különösen a talaj, a víz, a levegő és a táj értékeinek védelme, megóvása.</p> <p>Tantárgyakhoz: természetismeret</p> <p>Modulokhoz:</p> <p>1. osztály: Séta a természetben; Állatok és növények; A víz és a levegő körülöttünk.</p> <p>2. osztály: A főváros, Séta a természetben; Milyen a környezetünk? A Föld, amelyen élünk; Európában élünk; Én már jártam külföldön.</p> <p>5. osztály: Talaj, víz, levegő; Az energia I.; Az energia II.</p>
<p>Támogató rendszer</p>	<p>A gyerekek Földdel kapcsolatos elképzelései fejlődésének megismeréséhez: Nahalka I.: <i>Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben.</i> Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2002 (96–103. o.)</p>

Módszertani ajánlás

A modul átfogó képet kíván adni a Föld egészéről azért, hogy a későbbi természetismereti és földrajzi tanulmányok megfelelő keretbe illeszkedhessenek. Elsősorban a Föld egészére (alak), a Földön elhelyezkedő főbb topográfiai egységekre (óceánok földrészek), valamint az egész planétát érintő globális környezeti problémákra vonatkozó ismeretek kapnak helyet ebben a modulban. A lényeg azonban nem ezeknek az ismereteknek a nagyon pontos és részletekbe menő elsajátítása, raktározása, sokkal inkább annak a globális, holisztikus látásmódnak a formálása, amely az emberi, földi jelenségek értelmezése és értékelése során az egész bioszférában tud gondolkodni, annak folyamatait alapvetőnek tekinti többek közt az emberiség felelősségének megítélése kérdésében is.

A modulban helyt kapott „anyag” meglehetősen széles. Felvetődhet, hogy a teljes egésze három tanórában nem tanítható. Ezért arra kérjük a modult alkalmazó pedagógusokat, hogy a tervezés során fontolják meg a következőt: beillesztik-e a tervükbe mindhárom egységet (a Föld alakja, főbb topográfiai egységek, globális problémák), vagy ebből csak kettőt. E döntés során csoportjuk helyzetét, állapotát vegyék figyelembe. Utóbbi, tehát a mérsékeltebb megvalósítás esetén alakítsák át a modulleírásban szereplő időtartamokat hosszabbakra.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

- P1 – Útmutató
- P2 – Útmutató
- P3 – Útmutató
- P4 – Útmutató
- P5 – Útmutató
- P6 – Útmutató

Diákmellékletek

- D1 – Feladatlap
- D2 – Nehezebb feladat a Föld alakjával kapcsolatban
- D3 – Ismerkedés a Föld nagy topográfiai egységeivel
- D4 – A vitakérdések és az információk